

گفت‌وگو با قربانعلی طاهر فر
کارگردان فیلم سینمایی آپاراتچی

نه تیم بر تون، نه کیشلوفسکی

احمد محمد اسماعیلی
گفت و گو

پرداختن به ماهیت سینما در فیلم‌ها یکی از موضوعات جذاب برای سینماگران است و قربانعلی طاهر فر فیلمساز جوان آذری در اولین ساخته‌اش به سراغ چنین موضوعی با استفاده از اقتباس ادبی می‌رود. با او در باره ساختار فیلمش و حضور در جشنواره فیلم فجر گفت‌وگویی انجام داده‌ایم.

نکته مهم در باره فیلم آپاراتچی رویکرد شما به اقتباس ادبی بوده است. مسئله‌ای که در سینمای ایران مورد بی توجهی است. ریشه این رویکردتان چیست؟

یکی از مهم‌ترین دلایل برای اقتباس ادبی بعد از ساخت چند فیلم تلویزیونی توجه به کیفیت و رویکرد جدید در عرصه کاریم بودم و می‌خواستم اولین فیلم بلندم اثری ماندگار و متفاوت در سینمای ایران باشد. البته قبل از ساخت آپاراتچی دوبار پروانه ساخت فیلم بلند سینمایی گرفته بودم. اولی برای فیلمنامه طلوع سرخ نوشته خودم بود و قرار بود جمال شورجه این فیلم را تهیه کننده و فیلمنامه دوم هم روزهای ابدی بود. هر کدام بنا به دلائی به خصوص در بحث مالی و سرمایه‌گذاری تولیدشان میسر نشد. موقعی که بارمان آپاراتچی برای ساخت فیلم روبه‌رو شدم.

آیا کسی خواندن این کتاب را به شما پیشنهاد داد؟
کتاب خاطرات زندگی و شغلی جلیل طائفی است و توسط انتشارات راهیان وابسته به جبهه فرهنگی انقلاب به بازار نشر رسیده است. این نهاد بیش از ۱۰۰ کتاب در باره تاریخ شفاهی شخصیت‌های مختلف در حوزه‌های سیاسی، اجتماعی و فرهنگی به چاپ رسانیده است. جلیل طائفی نویسنده کتاب در قید حیات است و در تبریز ساکن است و با ایشان دوستی دارم.

آیا با ایشان برای اقتباس مذاکراتی داشتید؟
این مذاکره را دکتور رشیدی نویسنده کتاب با ایشان انجام داد و من در تهران درگیر پیش تولید فیلم بودم و حسین تراب نژاد فیلمنامه را بر اساس کتاب نوشتم.

این کتاب چه ساختاری دارد؟
کتاب مشتمل بر خاطرات پراکنده از زندگی جلیل طائفی از دوران کودکی و علاقه ایشان به سینما شروع و به بزرگسالی‌شان ختم می‌شود. دورانی که او تلاش می‌کند با ساخت فیلم‌های کوتاه و آماتوری بتواند فیلم بلند سینمایی بسازد.

آیا فیلم آپاراتچی را می‌توانیم اثری اتوبیوگرافی یا پرتزه بدانیم؟

آپاراتچی یک فیلم اجتماعی - پرتزه است.
حسین تراب نژاد چه ویژگی‌هایی را به فیلم نامه الصاق کرد؟
حسین تراب نژاد بر اساس دیدگاه و تفکراتش فیلمنامه را نوشت و کتاب را برای ساخت دراماتیزه کرد.

در فیلم بیشتر روی چه موضوعی فوکوس و تمرکز داشتید؟

جلیل طائفی از کودکی به عکاسی پرداخت و بعداً دوربین سوپر ۸ می‌خرد و با تاسیس گروهی به فیلمسازی می‌پردازد و آنها را به نمایش در می‌آورد. نکته مهم بحث سواد این آدم است که تا دوم ابتدایی درس خوانده و فیلم نامه‌های کارهایش را دوستانش می‌فرستند.

بیشتر یک فیلمساز غریزی است؟
بله، این آدم همه این مسیر را به این خاطر طی می‌کند که تاروی بتواند فیلم سینمایی بسازد و آکرانش کند. اما در این راه ناکام می‌ماند و نمی‌تواند به آرزویش برسد.

نقش شخصیت جلیل طائفی را کدام بازیگر بازی می‌کند؟

تورج الوند که در نهبان شب رضا میرکریمی حضور موفقیت داشت این نقش را بازی می‌کند. رضا ناجی هم نقش یکی از اعضا گروه جلیل طائفی را بازی می‌کند و اتفاقاً ناجی در جوانی در چند فیلم از فیلم‌های کوتاه طائفی بازی کرده بود.

آیا انتخاب الوند به واسطه آذری زبان بودنش بود؟
گوشش فیلم به زبان آذری نیست. اما یکی از معیارهای اصلی ام در بحث انتخاب بازیگر اصالت ترک بودنشان بود.

به چه دلیل این خواسته را داشتید؟
زیرا می‌خواستیم لهجه ترکی در زیر متن گوشش بازیگران حین گفتن دیالوگ‌ها وجود داشته باشد و یک جور شیرینی در گوشش بازیگران وجود داشته باشد.

آیا هومن برق‌نورد و بهنام تشکر هم آذری زبان است؟
تنها بازیگر غیر آذری فیلم هومن برق‌نورد است و بهنام تشکر هم اصالت ترک طالشی دارد.

آیا از مربی لهجه هم استفاده کردید؟
ایوب آقاخانی به عنوان بازیگردان و با توجه به اصالت آذری که دارند بازیگران روی لهجه هم کار می‌کردند.

آیا با توجه به حضور بازیگران ماهر در طنز مثل تشکر و برق‌نورد در زیر متن فضای فیلم لحظات طنز هم وجود دارد؟

بله، لحظات طنزی هم در فیلم وجود دارد که میکسی از کمدی کلامی و موقعیت است.

با توجه به بسط فیلم که در باره یک آدم آذری زبان است. اما جغرافیا هم در فیلم جنبه کاربردی و مفهومی دارد؟

فیلم در فضای زندگی یک خانواده آذری زبان رخ می‌دهد و المان شهر تبریز در فیلم دیده می‌شود. مکان‌هایی مثل مسجد جامع، کبود و... در فیلم دیده می‌شود. جعفر محمد شاهی طراح صحنه فیلم مدت‌ها به تبریز آمد و به تحقیق و پژوهش و دیدن مکان‌های مورد نظر پرداخت. اما چون تبریز ۱۴۰۰ با تبریز دهه شصت خیلی تفاوت پیدا کرده دیگر خبری از محلات قدیمی نیست.

آیا فیلمبرداری در شهر تبریز انجام شد؟
نه، کل فیلمبرداری در تهران انجام شد اما اتمسفر شهر تبریز در فضای فیلم دیده می‌شود.

آیا بیشتر فضای فیلم در لوکیشن داخلی است؟
نه، اغلب فضای فیلم لوکیشن‌های بیرونی است. فیلم نامه آپاراتچی اثر پر لوکیشنی است و به همین در حین فیلمبرداری با چالش‌های زیادی روبه‌رو بودیم. هر لوکیشن و خیابانی که برای فیلمبرداری انتخاب می‌شود، بعد از خاتمه کار با استفاده از ویژگی‌های افکت معادل و شباهت لوکیشن‌های شهر تبریز را پیدا می‌کرد.

مخاطب هدف فیلم آپاراتچی چه مخاطبی است؟
مخاطب عام و اهالی سینما. به همین دلیل از زیرنویس و زبان آذری در فیلم استفاده نکردم که دیدن فیلم مختص آذری زبانها بشود. تجربه فیلم‌های مثل خانه و پوست و داشتن زیر نویس نشان داد تعداد زیادی از مخاطبان فیلم دچار ریزش می‌شود و از لهجه شیرین و دوست‌داشتنی آذری استفاده درستی انجام دادیم. فیلم من نه ادوود تیم بر تون است و نه عشق دوربین کیشلوفسکی.

حضور در جشنواره فیلم فجر برایتان چه ویژگی‌هایی دارد؟

کاری به نوع نگاه روشنفکر مابانه‌ای خیلی از هم‌صنف‌هایم ندارم که با بی‌تفاوتی عنوان می‌کنند که نه حضور در جشنواره برایشان مهم است و نه دیده شدن فیلم در چنین فضایی. من به این نظرات توجهی نمی‌کنم. جشنواره فیلم و حضور در آن برای هر فیلمساز ایرانی یک نقطه عطف است و خیلی از همکاران دوست دارند به طریقی فیلمشان را در جشنواره‌های خارجی بفرستند. نکته مهم دیگر کم توجهی به فیلمساز شهرستانی در جشنواره فیلم فجر در ادوار گذشته برگزاری جشنواره فیلم فجر است و این ظلم تاریخی ریشه زیادی دارد و بسیاری از استعدادها نابود شده‌اند. خوشخاتمه عزم جدی از دو سه سال قبل نهادهای دولتی مثل فارابی و معاونت امور سینمایی در جهت حمایت از تولید فیلم‌های سینمایی در شهرستانها انجام شده است. فیلمی که در جشنواره فیلم فجر به همراه سازنده‌اش حضور پیدا می‌کند مورد توجه اهالی سینما و تهیه‌کننده و پخش‌کننده و مردم قرار می‌گیرد.